

**Videotoespraak van staatsminister prof. Herman graaf Van Rompuy,
Hoofdtitularis en beschermheer BeNeLux-Universitair Centrum:**

Professor van der Geld gaf mij als titel mee 'Het nieuwe zelfvertrouwen in een nieuwe samenleving'.

Wat betekent zelfvertrouwen? Laat mij eerst de 'via negativa' bewandelen. Wie geen zelfvertrouwen heeft is angstig. En dat laatste is precies wat zo kenmerkend is voor deze tijd. Angst heeft geen precies voorwerp. Het is een negatief levensgevoel, een onbestemd existentieel gevoel. Wat hangt er ons boven het hoofd? Waar gaan wij naartoe? Angst werkt verlamdend. Een angstig mens is passief. Hij of zij heeft geen vertrouwen in zichzelf, in de anderen, in de toekomst. Meer bepaald ziet de angstige mens zijn medemensen als bedreigend, zeker als die anderen bovendien anders zijn inzake cultuur, godsdienst, huidskleur en afkomst. Met angstige lieden kan je geen stabiele samenleving uitbouwen. Het is geen toeval dat zo beschavingsziektes zich snel verspreiden zoals verslavingen allerhande, burn-outs en depressies, zelfmoord en het massaal gebruik van kalmeermiddelen.

Vooral jongeren zijn getroffen. Angst is ook het omgekeerde van hoop. Wie verwachtingen heeft werkt om zijn eigen hoop waar te maken. Hoe angst omzetten in hoop is de grote opgave van vandaag.

Hoe kunnen wij wantrouwen vermijden om de persoon de kans te geven de andere als een bondgenoot, een partner, een broeder te aanzien en niet als een vijand of een rivaal?

En dan is alles mogelijk. Dat is de echte vrijheid. Wantrouwige mensen verliezen het onderscheid tussen waarheid en leugen en finaal tussen goed en kwaad. Als er dan nog bovendien hard gelogen wordt door leiders dan wordt die houding nog versterkt.

Het is zelfs niet de bedoeling dat leugens geloofd worden maar dat het publiek niet meer weet wat waar of vals is. Hannah Arendt leerde ons dat. Met dat soort mensen kan een leider doen wat hij wil.

In dictaturen wordt angst gebruikt om precies geen samenleving te hebben want dat is bedreigend voor een regime. De angst moet heersen opdat de heerser verder kan heersen. Mensen mogen niet samenwerken. Daarom moet de ene mens voor de andere een mogelijke vijand zijn die hem verklikt en verraadt.

Ik keer terug naar onze democratische samenlevingen. Er moet vertrouwen zijn, vertrouwen in de toekomst. Daarom moet de permanente crisis waar we sinds 2008 in zitten onder controle gebracht worden. De jongste zeventien jaar hebben wij moeten vechten om de euro en het financieel systeem te redden, de massale illegale migratie van 2015-2016 te stremmen, de pandemie terug te dringen, klimaatrampen op te vangen, Oekraïne te beschermen tegen Rusland, de inflatie in te dijken, energieschaarste te vermijden en vandaag ons eigen militair lot zelf in eigen handen te nemen. De meest bedreigingen komen van buiten de EU. We slaagden er telkens in samen een antwoord te geven. 'To get back control' kan je niet alleen. Dat ondervindt het post-Brexit UK. Daarom zoeken ze opnieuw toenadering.

We zullen blijven hopen en hoop houden tegen de beroepspessimisten in.

Maar de angst blijft er toch in zitten. We moeten mensen sterker maken door hen goed te beschermen en hen veiligheid te bieden tegen al die bedreigingen die op ons afkwamen

en komen. We moeten ze ook sterker en weerbaarder maken als individuele personen. Als mensen een ethisch en spiritueel houvast hebben kunnen ze beter de crisissen aan die op ons afkomen. Als zij hun leven zinvol vinden. Dat kan alleen wanneer ze hun leven ten dienste stellen van anderen, die met hen leven, dichtbij of verder af. Hoe meer ze met anderen werken hoe meer vertrouwen ze ook in zichzelf vinden. Samen sterk, wordt soms gezegd. Alleen kunnen wij het niet. Geïsoleerde individuen zijn precies angstig en ik zei u dat dit het omgekeerde is van wat we nodig hebben. Om die samenhang te versterken is er meer sociaal en familiaal kapitaal nodig. Er blijft een groot potentieel aan solidariteit leven. 'De meest mensen deugen' zei Rutger Bregman. Maar dat moeten we de kans geven om socialer en familiärer te zijn. Dat leert men niet op TikTok. Dat leert men niet als men op school, thuis of op restaurant meer bezig is met degenen die er niet zijn dan degenen die fysiek naast u zitten. De sociale media zijn helaas vaak niet sociaal. Men kan nooit genoeg samen doen. De heropbouw van de samenleving is een bottom-up zaak. De politiek is in alles maar niet alles is politiek. De politiek kan het voorbeeld geven door zelf samen te werken over de grenzen van partijen, ideologieën, talen, landen en zelfs continenten heen. Niets is zo zielig als het gekrakeel en de belachelijke profilering terwijl het huis brandt of op instorten staat. Willen we een maatschappij waarin men elkaar haat zoals vandaag langs de andere zijde van de Oceaan? Willen we een Europa waar men mekaar bevecht om wat grond te veroveren terwijl men zelf het geografisch grootste land van de wereld is? Willen we opnieuw Europa, Amerika of Rusland groot maken? Gelukkig willen weinigen in de EU terug naar de tijd van de imperia, waarin de zon nooit onderging of terug naar het Duizendjarig Rijk. De EU is opgericht om precies die oude nationalismen en imperialismen nooit nog te laten weerkeren.

Wordt de individuele burger gelukkiger omdat anderen ongelukkig of dood gemaakt worden? Het is waanzin. Wat hebben wij nog gemeenschappelijk met leiders en landen die het omgekeerde zeggen en doen dan wij? Vrienden zijn degenen die zoveel mogelijk 'hetzelfde willen, hetzelfde niet willen'. Hebben we als persoon meer zelfvertrouwen en meer tevredenheid omdat we worden wijsgemaakt dat we als groep opnieuw groot zijn?

Is het collectieve Ego een bron van geluk? Of moeten we het zoeken in een gezond en normaal leven met anderen met minder individueel Ego. Back to basics.

We staan andermaal op een kruispunt van wegen. Ofwel kiezen we voor de waarde van samenwerking onder gelijken ofwel kiezen we voor haat, voor zelfvoldaanheid, het eigen gelijk, een ridicuul superioriteitsgevoel, voor de wet van de jungle. Ook binnen onze landen en binnen de Unie staan we voor die keuze. Democratie is conversatie. Niet schelden maar luisteren. Respect in plaats van ruzie. Een vernieuwde samenleving opbouwen is het vermijden van vijanddenken. Het slechte vermijden is reeds het goede doen.

Voor die eerste waarde staat de Stichting BeNeLux-Universitair Centrum.

Ze eert elk jaar mensen die zich hiervoor inzetten, voor de zaak van de mensheid en voor hun strijd tegen ontmenselijken van de samenleving.

Dat is ook dit jaar weer het geval.

Ik wens de beide laureaten H.K.H. Prinses Astrid van België,
en president Hoge Raad der Nederlanden prof. Dineke de Groot
geluk met de Prijs en wil hierbij mijn dankbaarheid overmaken.